ΔΕΚΑΤΟΣ ΟΓΔΟΟΣ ΑΙΩΝΑΣ

Εποχή Ροκοκό

1715 - 1789

Ο 18ος αιώνας είδε ορισμένες σημαντικές αλλαγές που σημάδεψαν με την επίδραση τους και το ντύσιμο. Μέχρι το 1715 έχουμε συνέχεια της προηγούμενης περιόδου χωρίς αλλαγές στα ρούχα με βασική επίδραση της Γαλλικής Αυλής στις υπόλοιπες Ευρωπαϊκές χώρες. Ο ορθολογισμός που καταλήγει στον Διαφωτισμό, δίνει μια ελευθερία στο ντύσιμο, ανάλογη με τον τρόπο ζωής και το καλό γούστο της εποχής. Το στύλ ροκοκό, ξεπερνάει τους αυλικούς κανόνες του τελευταίου μπαρόκ. Γίνεται πιο διακοσμητικό, πιο χαριτωμένο, και ερμηνεύει τις σύγχρονες αξίες, με μια κουλτούρα προσιτή και αστική, με μια χάρη ραφιναρισμένη.

Καθώς το 1789 η Γαλλική Επανάσταση, με τις ιδέες της Ελευθερίας και Ισότητας που έφερνε, επέδρασε ουσιαστικά και στα ρούχα θα ασχοληθούμε χωριστά με τις δύο αυτές εποχές.

Τα στοιχεία που επέδρασαν και έκαναν δυνατό να απλωθεί η μόδα της εποχής αυτής και πέρα από τις Βασιλικές Αυλές είναι: Η εξάπλωση της αποικιοκρατίας με τις εισαγωγές από φτηνό βαμβακερό, μετάξι και μαλλί, η ανάπτυξη μιας κάποιας βιομηχανικής παραγωγής στα υφάσματα και η οικονομική άνοδος των μεσαίων τάξεων οι οποίες για πρώτη φορά συμμετέχουν και απολαμβάνουν τις αλλαγές της μόδας.

Η μελετημένη και προσεγμένη ατημελησία (negligée) αντικαταστάθηκε από την αριστοκρατική κομψότητα όπως ήδη είχε γίνει με το ανδρικό ρούχο και την περούκα στο τέλος του περασμένου αιώνα. Έδωσε τη θέση της σε μια νέα αντίληψη του πρέποντος με γενική τελική εντύπωση ακαμψία, αυστηρότητα και μεγαλείο.

Ανδρικό κοστούμι

Τα βασικά μέρη του ανδρικού ρούχου δεν άλλαξαν και συνέχισαν να αποτελούνται από το **επανωφόρι** (βέστα), το **γιλέκο** και την **κυλότα. Η βέστα** ήταν πάλι εφαρμοστή στη μέση, με τη φούστα της μέχρι το γόνατο. Είχε άνοιγμα πίσω και δύο ανοιχτές πιέτες στα πλάγια. Συνήθως ήταν χωρίς γιακά και με κουμπιά από επάνω μέχρι κάτω χωρίς όμως να κουμπώνονται ώστε να φαίνεται **το γιλέκο** το οποίο ήταν όμοιο στην κατασκευή, λίγο κοντύτερο από τη βέστα και με περίτεχνο κέντημα εμπρός.

Τα μανίκια στην αρχή είχαν τεράστιες μανσέτες που κούμπωναν στο μανίκι και άφηναν να φαίνονται τα πλούσια σε βολάν και δαντέλες μανίκια του πουκάμισου. Σιγά σιγά οι μανσέτες μίκρυναν αρκετά ώστε το 1760 εξαφανίστηκαν.

Το επανωφόρι είχε δύο τσέπες που η θέση τους ποίκιλε από τη μέση μέχρι κοντά στον ποδόγυρο και γύρω στο 1760 υπέστη μια σημαντική αλλαγή στο κόψιμο. Το εμπρός μέρος από τη μέση και κάτω ήτανε κομμένο κλίνοντας προς τα πίσω. Είχε τέτοια τάση προς το πίσω ώστε πολλές φορές δεν ένωνε και στο στήθος.

Η γραβάτα αντικαταστάθηκε από ένα φαρδύ και σκληρό **λαιμοδέτη** που έδενε γύρω στο λαιμό. Πολλές φορές επάνω από αυτόν έδεναν μία στενή μαύρη γραβάτα τη solitaire.

Κάτω από το μακρύ επανωφόρι φορούσαν **παντελόνι - κυλότα** μέχρι το γόνατο, φαρδιά κάτω αλλά εφαρμοστή στους γοφούς ώστε δεν χρειαζόταν ζώνη ή άλλα δεσίματα για να στηριχθεί. Στην αρχή ήταν συνήθως από μαύρο βελούδο αλλά αργότερα φορούσαν σατέν σε ανοιχτότερα χρώματα. Στερεωνόταν κάτω από το γόνατο με τρία ή τέσσερα κουμπιά.

Προς το τέλος της περιόδου το γιλέκο κόντυνε τόσο ώστε να μοιάζει τα σημερινά γιλέκα.

Το χαρακτηριστικό **καπέλο** της εποχής ήταν το τρίκοχο.

Οι περούκες έφθασαν σε μεγάλη υπερβολή σε όγκο αλλά και σε ποικιλία. Υπήρχαν πολλά είδη για κάθε περίσταση, πολλά απ' αυτά μακριά από κάθε

έννοια πρακτικότητας.

Τα πιο κοινά και κάπως πρακτικά είδη ήταν, η στρατιωτική περούκα με δύο μπούκλες στα πλάγια και μια πίσω με τα υπόλοιπα μαλλιά τραβηγμένα, και η ramillies με τα μαλλιά τραβηγμένα πίσω σε μια πλεχτή ουρά δεμένη με δύο μαύρες κορδέλες.

Τα παπούτσια ήταν μυτερά αλλά με στρογγυλεμένη άκρη.

Γυναικείο κοστούμι

Αντίθετα με το ανδρικό κοστούμι που αναπτύχθηκε στις ήδη καθιερωμένες φόρμες του περασμένου αιώνα, το γυναικείο έδειξε τάσεις επιστροφής από τις απαλές γραμμές στις υπερβολές της Αναγέννησης και του τέλους του 16ου αιώνα.

Το γυναικείο κοστούμι περνάει μια φάση δοκιμής, από το 1715 έως περίπου το 1725, για εξέλιξη και δημιουργία πάνω στις καθιερωμένες απαλές γραμμές. Το ρούχο αυτό χαρακτηρίζεται ως **σάκος ή φόρεμα του Watteau** γιατί το συναντάμε κυρίως σε πίνακες του Watteau. Ήταν ένα ριχτό ρούχο πολύ φαρδύ με πιέτες στην πλάτη και χαλαρά μανίκια μέχρι τον αγκώνα.

Παραγκωνίστηκε όμως με την επιστροφή των κύκλων που στήριζαν το μεσοφόρι και το λεγόμενο σήμερα "ανοιχτό φόρεμα".

Η τάση για μεγαλείο και όγκο εκφράστηκε με το ενισχυμένο μεσοφόρι σε σχήμα καμπάνας που σιγά -σιγά μεταφέρθηκε στα πλάγια αφήνοντας την κοιλιά και το πίσω μέρος επίπεδα με τα λεγόμενα **"καλάθια"** που ενώνονταν στο μεσοφόρι. Έτσι **οι φούστες** έφθασαν σε υπερβολικό φάρδος ώστε να

Φόρεμα του 1730. Το πίσω μέρος κρέμεται από το λαιμό μέχρι το έδαφος με τις χαρακτηριστικές πιέτες του Watteau

είναι αδύνατο δύο γυναίκεςνα καθήσουν σε ένα καναπέμαζί ή να περάσουν από μια πόρτα.

Το κορσάζ αναπτύχθηκε στις ήδη καθιερωμένες γραμμές, αλλά με λεπτή μυτερή εμφάνιση, με τη μέση χαμηλά, χαρακτηριστικά του τέλους του 16ου και του 17ου αιώνα. Η μέση τελείωνε σε μύτη εμπρός αλλά όχι πίσω. Για να επιτύχουν την εμφάνιση αυτή φορούσαν κορσέ από κόκκαλα φάλαινας πολύ περίτεχνα δουλεμένα στα μέτρα του σώματος.

Η γενική εμφάνιση ήταν ένα όρθιο **V** στο κορσάζ που ήταν ανοιχτό και καλυπτόταν από πολύ διακοσμητικό ύφασμα (πλούσια μεταξωτά, μπροκάρ κ.λ.π.) στολισμένο με δαντέλες και πολλές φορές κεντημένο με σχέδια λουλουδιών χαρακτηριστικά της εποχής του Ροκοκό. Στο κάτω σχηματιζόταν ένα ανάποδο **V** που άφηνε να φανεί το μεσοφόρι το ίδιο πλούσιο και στολισμένο όπως το άνοιγμα επάνω.

Προτιμούσαν υφάσματα μεταξωτά, λεία, ταφτά, το ινδικό βαμβακερό, τις μουσελίνες. Σχεδόν χάνονται τα βαριά μπροκάρ για την επιτυχία του όγκου. Τα ελαφριά αυτά υφάσματα με μικρά μοτίβα λουλουδιών, είναι αποτέλεσμα της τελοιοποίησης των συστημάτων υφαντικής.

Τα μανίκια ήταν μακριά μέχρι τον αγκώνα και άφηναν να φανούν οι μανσέτες με τα απανωτά βολάν και τους φιόγκους της πουκαμίσας.

Γύρω στο 1770 έχουμε μια επιστροφή στις γραμμές του τέλους του πέρασμένου αιώνα. Καταργείται το ενισχυμένο μεσοφόρι με τα "καλάθια" στα πλάγια της φούστας και αντικαθίσταται από ένα είδος προεξοχής στο πίσω μέρος με το μάζευμα της φούστας επάνω πίσω, ώστε να αφήνει το μεσοφόρι σχεδόν όλο ορατό. Για πρώτη φορά κονταίνει η φούστα αρκετά εκατοστά από το έδαφος και φαίνεται λίγο ο αστράγαλος. Το κορσάζ ενισχύθηκε δίνοντας την εντύπωση περιστέρας. Χαρακτηριστικό ρούχο της εποχής από τις πρωτοεμφανιζόμενες στήλες Μόδας είναι η polonaise.

Τα παπούτσια παρέμειναν τα ίδια με την προηγούμενη εποχή και είναι παρόμοια με αυτά των ανδρών. Τα καθημερινά παπούτσια ήταν από δέρμα, αλλά για γιορτινές περιπτώσεις χρησιμοποιούσαν μπροκάρ ή σατέν ύφασμα.

Άλλα αξεσουάρ είναι **η βεντάλια** με περίτεχνα σχέδια και **το παρασόλι** που εισήχθη από τη Κίνα. Σημαντική ανακάλυψη είναι το κόψιμο του διαμαντιού σε μπριγιάν για πλήρη αξιοποίηση των ιδιοτήτων του. Αυτό λόγω του κόστους δημιούργησε την ανάγκη για φτηνά αντίγραφα. Τέτοια δημιούργησε ο Josef Strass, που κατάφερε να αντιγραφούν όλες οι οπτικές ιδιότητες του διαμαντιού. Πολλά κοσμήματα αληθινά ή αντίγραφα με Ροκοκό σχέδια στόλιζαν

κάθε μέρος της ενδυμασίας από το κεφάλι μέχρι τις αγκράφες των παπουτσιών.

Η υπερβολή στο σύνολο της εμφάνισης στα μέσα του αιώνα ολοκληρώθηκε με την υπερβολή **στα χτενίσματα** που έφταναν μέχρι το ένα μέτρο ύψος. Το επιτύγχαναν με το να στήνουν τα μαλλιά πάνω σε ένα σκελετό από αλογότριχες. Για να ολοκληρωθεί το στήσιμο πρόσθεταν και ψεύτικα μαλλιά. Στο τέλος πούδραραν την κατασκευή αυτή, αφού την στερέωναν με κάποια κολλητική ουσία, με ταλκ. Φυσικό ήταν, λόγω της δυσκολίας συχνού καθαρίσματος, να γίνει η κατασκευή αυτή κέντρο ανάπτυξης πολλών παράσιτων. Μετά το 1780 οι υπερβολές αυτές εγκαταλείφθηκαν και εκδηλώθηκε μια επιστροφή σε πιο φυσικά στυλ χτενίσματος.

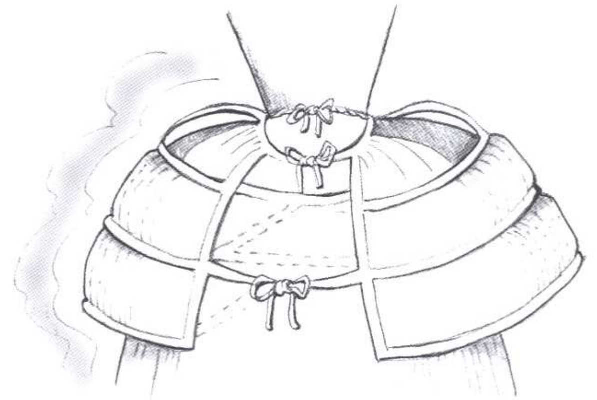

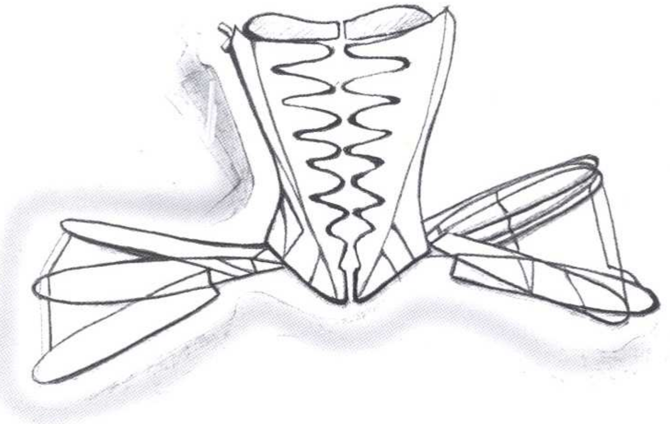

Παραλλαγές του "Paniers Double" με μπαλένες που έδιναν ύψος στο πλάι των γοφών υποστήριζε το φόρεμα "Robe à la Française". Πρωτοεμφανίζεται το 1715 και σιγά-σιγά έγινε πιο ολοκληρωμένο με ράβδους και μπαλένες και μπορούσε να πάρει σχήμα έλλειψης, στρογγυλό, ψηλό ή χαμηλό. Εξαφανίζονται οριστικά το 1780

Κυρίες με φούστες που στηρίζονται σε κρινολίνο με πλαϊνά καλάθια. Φορούν τη χαρακτηριστική "ανοιχτή φούστα" που αφήνει να φαίνεται το μεσοφόρι. Η ανδρική βέστα είναι πιο εφαρμοστή από αυτήν του 1670 (1750)

Γαλλία πριν από την επανάσταση (1780). Η κοντή φούστα, το στήθος περιστέρας και η ψηλή περούκα χαρακτηρίζουν τα δύο αυτά ρούχα. Επάνω δεξιά ένα είδος κρινολίνου που πατούσε το εμπρός και το πίσω και πρόβαλε την περιφέρεια

Γερμανία (1790)

Γαλλία 1780. Ο άνδρας με πολύ ανοιχτή και εφαρμοστή στο σώμα βέστα. Φοράει τη στρατιωτική περούκα. Η γυναίκα με το χαρακτηριστικό φόρεμα à la Polonaise

Γαλλία (1780)